

SUCEAVA

Septemvire - Octomvire 1927

AN. II
1927

FĂT-FRUMOS

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

Redactor: Leca Morariu

Nr. 5

Biserica Sf. Nicolai (Suceava)
înoită între 1610 – 1611 de Marele-Vistiernic Nicoară Prăjescu

Editor: Leca Morariu

AN. II

1927

FĂT-FRUMOS

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR
REDACTOR: LECA MORARIU

Nr. 5

Frunză verde — fără floare!

Editura „Cartea Românească“, sucursala Timișoara ne trimite N-rul 1 din „*Biblioteca folkloristică a Banatului sub direcția Lucian Costin*“, cuprinzând *Doine și romănțe* (Colecția Lucian Costin) 1927. Sântem abia la N-rul 1 din această bibliotecă și de aceea e bine să ne spunem foarte lămurit cuvântul, — deși insuficiența culegătorului de material folcloric L. Costin s'a vădit acu în pretențioasa cărțuie *Mărgăritarele Banatului, Mare (!) colecție de folklor* publicată în aceeași editură ibidem 1925 (Vezi d. p. recenzia semnată de Șt. Pașca în *Dacoromania* IV 1927, pag. 1031 - 1034).

S'o spunem neted: recente „Doine“ (=cântece) și „romănțe“ (romănțe ? ! ? !) publicate acum de d. L. Costin, nu fac decât să sporească numărul acelor colecții folclorice, cari au darul de a-ți tăia pofta pentru orice fel de așa-zise cântece populare. Ca să ne pronunțăm chiar cu d. Șt. Pașca: „Aceeași prezentare brutală de material prețios alături de unul fără nici o valoare, aceeași retipărire de motive populare cunoscute...“ Și: „Versuri med ocre, plăsmuite de vre-un naufragiat al satului care nu cunoaște nici versificația populară, și nici graiul nu-l stăpânește...“

Și deci, într-o îngăimăală de versuri ca acestea:

Dunăre, apă lină,	Să culeag' a mea mândruță
De-ai seca în două zile,	În tine ca'n grădinuță,
Mi-ar plăcea să văd și eu	Creșteți flori și nu 'nfloriți
Crescând flori pe fundul tău.	Că mie nu-mi trebuți (pag. 4) —

— d. L. Costin n-1 poate distinge contrafacerea cutărui „naufragiat al satului“ care alcătuiește o atât de hibridă împerechere din versurile

Creșteți flori și nu 'nfloriți

Că mie nu-mi trebuți —

(versuri scoase din cu totul alt cântec) și din restul cântecului

în chestiune! (Pentru această hibridă înseilare de elemente heterogene în cântecul popular vezi și „Făt-frumos“ I 1926, 191).

Ba d. L. C. ține să ne reproducă chiar și atâtea asperități ritmice debitate de orce neisprăvit al satului:

De-asupra s'o podească

La mine să nu se mai gândească (pag. 4) —
în loc de: La min' nu se mai gândească; sau:

Să vii, badeo, Sâmbătă

Că sânt cu boii singură (pag. 12) — în loc de:
Că-s cu boii singură, etc. etc.

Păcat că nici măcar în privința aceasta, d. L. C. nu ține seama de sfaturile pe cari ni le dă Delavrancea în „Șezătoarea“ d-lui A. Gorovei vol. XVIII 1922 pag. 74 și 76-77). S'ar fi putut lipsi atunci nu numai de schiopătări ritmice, ci și de urâte greșeli de stil, de limbă, ca d. p.:

1) de pronumele personal abuziv la verb (vezi pentru chestiunea aceasta și „Făt-frumos“ I 1926, 66):

Eu mănânc mugurel de fac, Cânt în codru să răsun;

Să cânt codrului cu drag; **Eu** mănânc mugurel de tei,

Eu mănânc mugurel de alun, Cânt în codru să-l deschii (pag. 5)--

— în loc de: Mănânc mugurel de fag, etc.

2) de articolul nehotărît abuziv (vezi pentru chestiunea aceasta și „Făt-frumos“ I 1926, 67):

Fă, Doamne cerul o hârtie

Și luna o cancelărie,

Sfântu soare-un scriitor . . . (pag. 6)!

* * *

Și să mai zici că un E. Lovinescu n'are dreptul să se plângă de atâta „maculatură“ populară!..

Leca Morariu

„Imprejurările“

Împrejurările, se zice

Că-l fac pe om. — Ei! dar pe care?

Pe cel ce numai după stele

Se'ncearcă pe-a vieții Mare.

Dar cine are și-o busolă,

Spre portu-și poate să se ducă;

El prin furtuni și chiar naufragii

Împrejurări o să **producă!**

† Preotul Constantin Morariu

Domnul director*)

de Georg Busse - Palma († 1915)

Domnul director își ocupase abia de câteva ceasuri noul post. Om masiv, cum era, se așezase greoi în jeț, și aplecat puțin înaintea asupra dosarelor cărămidăriei le studia cu atenție încordată. Primul contabil îi sta de ajutor cu un funcționar mai tânăr, și voind să deie lămuririle necesare despre o anumită sumă mai mare se apropie atât de puțin precaut de jețul domnului director, încât barba-i lungă atinse fața noului șef.

Putin cam înțepat de așa apropiere, domnul director tresări:

— Spune-mi, te rog, domnuleee . . .

— Mereanu, — întregi contabilul zimbând foarte politico.

— Da, domnule Mereanu, spune-mi, te rog, ții dumiata mult la obiceiul ăsta de a purta o barbă așa mare? —

Tânărul roși până în vârful urechilor.

— Un obicei, numai, domnule director...

— Da, și un gust cam . . . de tot neobișnuit. —

Pe urmă își continuă lucrul. Înserase de-a binelea când în sfârșit domnul director părăsi fabrica, și se retrase în locuința sa, — marea clădire pustie de dincolo.

A doua zi, pe la nouă dimineața, tocmai își lua dejunul, când capul servitoarei, blond ca franzelele de pe masă, răsări din nou în ușă.

— A venit bărbierul, domnule director; să poftească?

— Bărbierul? Mda! Să între!

„Bine c'a venit,” se gândi el, pipăindu-și bărbia, „peria e iarăși destul de aspră.”

Bărbierul intră.

Un tânăr lung, deșirat. Părul roșu ca o blană de vulpe i se zborșia ca niște țepușe pe capul colțuros. Se îndoi drept în două și salută cu ochii plecați în pământ.

— Cum s'ar zice, dumniata ești omul care întinerește lumea? — îl întimpină domnul director în ton jovial. — Ai bine înțeles tot ce trebuie, briceag bun, mână ușorică? . . . —

Buzele subțiri ale bărbierului se schimosiră într'un zimbet discret.

*) „Der Herr Direktor“ în „Verkettung“ Nr. 5750 din „Reclam's Univ.-Bibliothek.“

— Sper că da, domnule director! — răspuse el — Dacă doriți să vă încredințați... —

Și așezându-și geanta și pușculița cu săpun pe masă, scoase briceagul. Custura lată, cu două tășuri, prinse câteva raze de soare și triumfătoare le plimbă prin odaie.

— Nou-nouț, domnule director! Și, ascuțit foc! Trece, dacă-i numai decât, prin carne și prin ciolane! — zise el rânjind și vru să-i arate distinsului mușteriu instrumentul. Ochii și-i făcuse mici de tot, și clipind din gene îl aținti cu privire piezișă.

Domnul director încercă o senzație desagreabilă. Omul ăsta îi era nesuferit, și pare că-l și cunoștea de undeva. De unde a-nume, nu-și putea da seama. Dar în sfârșit: ce-l intriga persoana bărbierului?

Il respinse deci cu un gest pronunțat de plictiseală.

— Bine, bine! Așează dumiata numai scaunul colo, la fereastră! —

Bărbierul făcu întocmai și domnul director se așază.

Servieta îi cuprinse grumazul și săpunirea începu. Acuma abia observă domnul director mânil mari și diforme ale băietanului.

— Asta la dumiata se cheamă ușurel?! -- zimbă el cu o anumită mimică foarte expresivă.

Bărbierul conțeni cu săpunitul și-și privia și el acum palmele.

— Ei! așa ușurele să zicem că nu-s, — declară el fără pic de jenă, — dar în schimb sigure și tari! Sigure și tari! Ce apucă astea odată, apucat rămâne! Și ce încape odată pe mâna lor, bun încăput îi! Mai ales cine nu crede!... —

Domnul director tresări și instinctiv își ridică brațul să se apere. Ce Dumnezeu o fi având omul ăsta!? În adevăr când rostise cuvintele din urmă scrâșnise din dinți, și în ochii de pisică licări o stranie lumină verzuie. „Aferim socoteală!“ se gândi domnul director. „Ăsta dacă ar fi dușmanul meu, de sigur n'ar ajunge să-mi poarte pela gât briciul.“

— Cred, cred! — răspuse el deci cu un zimbet de silă — Dar, te rog, mai repede. Aștept poșta și factorul în tot minutul poate fi aice. —

Domnul director roși. Pretextul acesta și-l improvizase de tot spontan, și singur nu-și putea da seama cu ce scop anume.

Peste fața bărbierului, care de altminteri imediat se întoarse jalcuvenita liniște respectuoasă, trecu ca o umbră de zimbet batocuritor.

— De asta, domnule director, nu e nevoie să vă îngrijiți scrisorile vor fi depuse dincolo, în cancelarie, și aice de bună seamă nu ne va deranja nimenea! —

Domnul director își mușcă buzele.

— De unde mai știi dumiata și asta? — întrebă el aproape enervat.

— L-am servit și pe înăintașul dvoastre! —

Și apucând briciul îi cercă mai întâi cu vârful degetului tăiușul și apoi prinse încetul a rade.

— Păr vartos! — recunosc el cu multă competență. — Păr vartos și tare! N'aș fi crezut mai adineori, pentru că — să am pardon, domnule director, — D-voastră sânteți chiar puțin chel. Dar domnul director de sigur nu-și mai amintește de mine? Se înțelege că nu! Eram doar numai un băiat atunci!... —

„Aaa! Va să zică tot!” — își zise directorul — „Imi era parecă îndată că-l cunosc de undeva!”

— Hm! Adecă de unde mă cunoști dumiata?

— Din Mărgineni dacă Vă mai aduceți aminte, domnule director, de Mama Raluca; locuia sub pădure unde domnul director ținea branștea. Eu îs feciorul Raluchii. —

— Raluca, Mama Raluca — se răsândi domnul director voind pare-că să se îndoiască de adevărul spuselor lui. Și deodată aducerea aminte se lămuri: „Că bine zice! Raluca, bătrâna cea cu fața suptă și ascuțită ca o pasere de pradă. Câte daraveri n'a mai avut cu ea!” Hm! Indemână nu-i era de fel când se gândi la asta. Conștiința nu-i era tocmai curată și băietanul ăsta care nu era altul decât feciorul Ralucăi și-i purta acum așa încet și greoi custura cea atât de ascuțită pe față, nu avea deloc aierul de a fi omul căruia i te poți încrede. — Că bine! zici! — răspunse deci directorul. — Da, da, îmi aduc ca prin vis aminte. Ei, ce mai face mama dumitale? —

Un rânjit, menit să arate cât de neplăcut e atins, boți fața bărbierului.

— Mulțumesc de întrebare, domnule director, mulțumesc! Acuma face bine. Are liniște, liniște și pace, cum și-a dorit-o întotdeauna, — Dumnezeu s'o ierte! Și poate că iară s'a întâlnit cu bătrâna Dolcă, știți cățelușa noastră, domnule director, cățelușa care ați împușcat-o la vânătoare. Mămuca ținea la ea ca la ochii din cap, și de jalea ei s'a îmbolnăvit de inimă rea... —

Domnul director tresări nervos, și când o clipă bărbierul îi ridică briciul de pe față se răsti repede: — Nu-i adevărat! Nu

eu am împuşcat căteaua. Şi mai ales, la naiba s'o iele, ce mă doare azi de lucrurile astea? Grăbeşte-te dumiata mai bine cu lucrul. N'am gust să stau aice până mâne! —

— Să am pardon! — replică bărbierul fără să-şi piardă de loc cumpătul. D-voastră aveţi dreptate. Lucrez cam încet, dar cum se cade şi bine, cum se cade şi sigur. Şi d-voastră aţi face bine să aveţi puţină răbdare. Un gât molice! ca ăsta! Ba chiar grăsuţ. În adevăr de-a binelea grăsuţ. Dacă cumva în grabă bricia! ar scăpa niţel prea adânc? Ar fi şugubeaţă treabă; cam... hăt şugubeaţă treabă... —

Şi domnul director simţi cum bărbierul zicând vorbele aceste îi pipăia bărbia şi cum pare-că se delecta întinzându-i pielea şi achipuindu-i gâtteleul. Sudori reci îi îmbrobonară fruntea. Şi dacă omul ăsta, care poate că de mult îi purta Sâmbetele, devine deodată rabi!at? Câtă vreme custura de oţel era în mâna lui se simţia cutotului tot desarmat faţă de dânsul!

O clipă se gândi să-l îmbrânceană odată bine şi apoi să fugă. Dar cine ştie dacă vicleanul ăsta de băietoi, aşa neghiob cum se arată, nu e de zeci de ori mai sprinten şi ori de n'ar încerca tocmai atunci să-l atace? N'avea decât să-i ţie bricia! aşa cum trebuie înaintea gâtteleului, şi apoi pas de sari şi-ţi taie singur firul vieţii! Nu! Asta nu merge deloc! Şi mai la urma urmei poate că întreaga sa frică nu era decât o combinaţie exagerată a închipuirii sale prea excitate. Era doar cu putinţă, ba chiar foarte probabil ca vulpoiul ăsta de căpăţină roşie să fie fiinţa cea mai inofensivă din lume şi că numai purtarea lui bizară îl făcea atât de penibil de nesuferit. Şi apoi să fugi tu cu faţa numai pe jumătate bărbierită — nu, asta ar fi prea de tot... Nu! Nu! Că doar n'avea să se introducă în noul oficiu cu reputaţia unui iepure fricos.

Cu aparenţa celui mai perfect calm domnul director se lăsă deci iară pe speteaza scaunului. „Numai să nu observe nimică!“ se decise el.

Şcrab! Şcrab! Şcrab! — bricia! îi ajunsese pe la grumaz.

— Aşa de tot neadevărate tot n'or fi fiind ele spusele mamei, — începu bărbierul iară. — Mămuca nu odată mi-a povestit cum s'a petrecut lucrul. Dolca ne era aşa de cu priinţă şi bună, că rar se întâmpla să se depărteze de lângă casă. Uneori nu-i vorbă, apuca şi ea câte-oleacă câmpii şi mai strechia, dă, cum le vine şi cânilor din când în când. Da şi cum trecură!

d-voastră cu ceilalți trei domni și cu cei trei căpăi atunci înspre Poienița Cirincăului, portița se întâmplase să fie deschisă și zmâc, cățelușa noastră și ea la plimbare! Ieșia așa de arare afară, că era bătrână! Mămuca săraca numai decât se ia după dânsa, și cum cu mare greu isbutise să ajungă cu fuga până la luminișul de unde-și văzu cățelușa copcind veselă pe imaș, odată detunătura trosni și Dolca începuse a chelălăi atât de jalnic, încât mămuca Dumnezeu s'o ierte, nici pe patul morții n'a mai putut uita de asta. Apoi iară o detunătură și pe urmă d-voastră l-ați târît încă pe sârmanul dobitoc, care-și trăgea sufletul, pân' între răchiți, unde-l împinseră într'o mocirlă virană. Vă mai aduceți aminte, domnule director? Dolca încă nu era moartă și-a dat să vă încolțească la picior. Moș Udrea se întâmplase chiar atunci pe cărarea Cirincăului și-a văzut totul. D-voastră Sâmbăta următoare l-ați scos din slujbă și l-ați alungat dela fabrică. Moș Udrea cerșia apoi pomană cu traista. Om bătrân ca dânsul, în alt loc nu găsea lucru. Așa e, domnule director? Ori poate că n'o fi așa? — Bărbierul conteni cu bărbieritul și fără să-i deslipească briciul dela gâtlee îl fixă cu o căutătură plină de ură.

— N'am împușcateu! — gângăvi domnul director înghițind în sec. — Un oaspe a împușcat-o! Farmacistul.

— La porunca cui? — își continuă bărbierul cu îndărătnicie interogatorul. — Dumiiata erai stăpânul și mai ales știau ei toți prea bine că Dolca nu-i un câne al nimănui, care umblă să strice sălbătăciunea, ci-i o biată cățelușă a unei vădane, din ograda căreia rar când ar fi cutezat să iasă afară. Eu pe atunci eram la învățătură și mama rămase apoi singură-singurică. Singurul ei sprijin, singurul ei prieten fu împușcat de domniile-voastre. Erați bine înțeles în drept, ca unul ce țineți branștea acelor docuri, erați în drept, nu-i așa? Dar, rogu-vă, cade-se una ca asta? Face un om de omenie așa ceva? —

Coșul pieptului îi zvâcnia tare, gâfăind ca un foi, și din pleoapele aproape închise țîșneau stranii licăriri verzui.

— Așaa! Partea asta e gata! — zise el cu glas apăsător. — Vă rog, cealaltă parte, domnule director. —

Mut, cu buzele supte, domnul director îi întoarse celalt obraz. Își aducea de toate prea bine aminte și vedea cât de puțin ireproșabilă i-a fost purtarea. Dar bătrâna ceea i-a fost totdeauna ca un spin în cale. Bujdeuca ei stătea drept în hotarul moșiei lui și a pădurii domeniului, și dacă uneori, în toiul vânătorii, se

lua după câte un țap rătăcit până pe aice, — și mai uita unde-i sfârșește hotarul, — atunci, și în ceasurile târzii de noapte, băbucă numai decât se arăta colo în foișorul ei micuț, mută și posomorită ca o bufniță. Multe păstrame și-a stricat el din pricina ei!

— Ah! Firea-i al naibei! — strigă deodată domnul director apărându-și gâtul cu palma. În adevăr îl tăiasse puțin și degetele-i numai decât simțiră sângele cald.

Bărbierul clătina din cap de consternat ce era.

— O bubuliță, o bubuliță numai! — începu el a se scuza. — Pardon, domnule director, o secundă numai. —

Repede își scoase din geantă pietricica și cu mare băgare de seamă prinse a freca zgârietura. Domnul director însă pare-că iară observă cum o clipă afurisitul cel de zimbet se ivi din nou în colțul gurii bărbierului.

— Așa încă nu mi s'îngeră! — fici bărbierul în ton de consolare și iară apucă briciul. — Să fi știut de bubulițele astea dar așa un gât curățel și plin. Zicea mămuca atunci chiar a doua zi după moartea Dolcăi, când l-ați pus pe portar de-a scos-o din curte fiindcă venise să vi se jăluiască, — de pe atunci încă, zicea biata: „De-ar fi spic, ar fi bun de seceră!“ D-voastră chiar de pe atunci încă erați învălit cum se cade și mama avea ea ochi buni . . . când îl ura pe cineva. Și ea v'a urit tare! Da, v'a urit cum se cade! —

Șcrab, șcrab, șcrab! — îi luneca briciul pe sub bărbie. Încet încet de tot, de pare-că nemilosul ăsta de inchizitor, în ochii căruia fulgerau licăriri de furie, și-ar fi jurat să-l ție o veșnicie pe scaunul acesta de martiraj. — „Decât să-l atâț, mai bine tac și-l las să-și verse amarul. Odată tot trebuie să se sfârșească afurisita asta de șcrăbăială a briciului!“ — își zise directorul.

— Dar căpăul d-voastre mai trăiește? — întrebă băietanul. Nero pare că-l chema? Frumos dulău, aferim dulău și aristocrat în toată legea! Numai uneori cam indispus, ba chiar sugubăț. Poate vă mai aduceți aminte cum ne-a sfâșiat capra și iedul. V'ați întâmplat doară de față, numai se vede că erați răgușit și nu l-ați putut striga înapoi. Și apoi Nero de sigur voia numai să se joace și numai așa în șagă s'a repezit asupra micuțului ied, de i-a sfâșiat beregata cu colții lui prea frumoși. Și dacă mai apoi Nero deveni furios, fiindcă bătrâna capră se smulse cu țărș cu tot și ne bună de mânie se repezi asupra lui cu cornițele înieptate, — nu-i așa

domnule director, că nu i se poate lua în nume de rău? Era doar cânele boierului, pe când capra asta nu era decât dobitocul unor oameni săraci! Dar Nero a și știut să-și apere respectul cuvenit. Mai întâi i-a frâns un picior de dinainte și apoi îi spintecă ugerul cu dinții săi minunat de frumoși. Până să alerg în ajutor, capra căzuse morman lângă leșul sângerat al ieduțului, și-și lingea ba ranele ei, ba ranele celui mort. Eu îs băiatul care a plâns atunci atât de tare, eu le-am adus trupușoarele ucise acasă, în grajd. Să fi văzut apoi, domnule director, cum biata capră îngrozită își ascundea capul în cel mai întunecos colț al grajdului și cum gemea, ca un om, căruia i-ai rumpe măruntaiele din trup. A gemut, a gemut, până a tăcut. La sfârșit numai când și când, încet și slab, tot mai slab. Așa ca mămuca, în ceasul ei cel mai de pe urmă. —

— I-aș fi plătit paguba, dacă ar fi cerut în chip cuviincios, — gângăvi domnul director. Tot sângele pare-că îi năvălise în față.

— Se poate, domnule director, se prea poate. Dar mămuca era, se vede, prea proastă decât să ceară destul de cuviincios. Ea își avea socoteala ei: Ținea morțiș că ea avea dreptul să ceară și despăgubire și rugare de iertare. Se înțelege că pe domnul director nu-l ierta mândria să facă una ca asta! Am fi putut să vă tragem în judecată. Nimic mai lesne! Trei ceasuri cu trăsura până la târg, judecată, avocați, cheltuială, pagubă în gospodărie mai mult n'ar fi costat! Și pe urmă domnul director ar fi dat acolo douăzeci de lei, ori cât, pentru capră și-ar fi putut să-și rădă apoi bine de săraca băbucă bătrână și bolnavă, care pentru ca să-și vadă despăgubită capra mai trebuie să-și vândă încă și purcelul. Dreptate o fi fiind ea, numai n'o poți afla dacă ești un biet nemernic de la sat! D-voastră pentru treaba asta nici cu o sticlă de vin măcar nu v'ați fi scăzut tainul, dar mămuca — pare că i-ar fi ars inima de când se încredințase că cu sacul de bani n'ai ce te pune în poară. Oameni săraci, domnule director, oameni săraci! — Șcrab, șcrab! . . .

— Așa domnule director. Acuma încă un minuțel și sântem gata. Numai nițeluș să mai șterg pe ici-colo cu briciul. —

Domnul director nu apucă să renunțe la această operație de întregire, care azi îi părea cu totul tot de prisos, când iarăși simți custura pe la beregată, și încă nu piezișă ca până acuma, ci dreaptă și amenințătoare. Incet și rânjind cu gura

strâmbată în colțuri, bărbierul se aplecă apropiindu-i-se aproape, aproape de tot de față și ațintindu-și căutătura plină de venin și ură în ochii directorului îi șopti, ca în taină:— Și știi, dumiata, ce mi-a mai spus mama? Pe patul morții, ce mi-a mai spus? „Omul ăsta“, adică dumniata, mi-a spus mama, „nu-i păcat să fie ucis, cum a fost ucisă sărmana mea cățelușă și caprele noastre. Îl urăsc, îl urăsc atât de mult, încât nici acum nu-l pot ierta. Să-l urăști și tu! Auzi Nițule?! Să-l urăști și să-ți fie aminte de ura noastră, de-a fi să-ți pice odată sub briciu!“ Pe urmă mama a murit, și acum, acum e rândul meu! —

Domnul director era aproape de leșin. Nu mai încăpea în doială că omul ăsta voia să-i ridice zilele. Alb ca varul, domnul director abia izbuti să îngâne cu glasul slab un debil strigăt de ajutor: — Ajutor! —

Bărbierul la aparență foarte surprins se trase imediat înapoi.

— Vă e poate rău, domnule director? — se făcu el a întreba cu glasul îndulcit de compătimire. — Poate nițică apă? —

Repede depuse briciul și apucă garafa de apă de i-o turnă după cap.

— Sper că nu v'am deranjat cu amintirile mele?! — zise el apoi oferindu-i un păhar de apă. — Cât despre vorbele cele din urmă ale mamei.. Doamne, sărmana bătrână vorbea doară într'aiurea! Așa ceva doar nimenea n'ar face! Și încă ales un bărbier!... Dar zău, cum v'ați putut speria așa rău, domnule director!?... —

Domnul director abia să-și vină în fire. Se sculă și fără nici o vorbă se plimba cu pași agitați de colo până colo.

— Ați fost mulțumit de altfel? Și când mai porunciți? — întreabă foarte cuviincios bărbierul, vremece ochii îi tradau un zimbet abia stăpânit de triumfătoare satisfacție.

— O să te înștiințez! — răspunse scurt domnul director.

Un compliment adânc și bărbierul se depărtă. Peste un ceas domnul director se afla iară în biroul său. Domnul Mereanu intră și-i prezintă câteva dosare.

— Aaaa! Domnule Mereanu! — exclamă domnul director. Unde ți-ai lăsat bunătatea de barbă?

— La bărbier, domnule director! — răspunse contabilul înroșind. — V'ați pronunțat ieri atât de transparent... —

— O, te-ai prea grăbit, d-le, te-ai prea de tot grăbit! — Și domnul director se arată atât de neplăcut impresionat, încât contabilul deveni de-a binelea perplex.

— D-voastră, v'ați pronunțat ieri....

— Da, da, da! Dar vezi, frate dragă, omul își schimbă uneori părerile! Uite și eu mă gândesc acum să-mi las barbă. Împrejurările bărbieritului aice par atât de primitive, atât de mizerabil de primitive...

Traducere de **Leca Morariu**

Creangă și mergerea la teatru a clericilor

II.

După cinci ani dela întâmplarea cu preotul Dimitrie Munteanu, care fusese cel dintâiu cleric din Iași ce asistase la o reprezentație de teatru, chestiunea capătă un caracter mai general. În ziarul „*Convențiunea*“ Nr. 14 din 26 Februarie 1868 apare un articol „atingătoriu despre mergerea unor preoți la *theatru*“. Acest articol a pus în mișcare Mitropolia și Consistoriul (*Dicașteria*, cum se numia pe atunci): Protoiereul C. Buțureanu raportează imediat¹⁾ că a cercetat cazul și că au fost la *theatru* iconomii: Ioan Pompilian dela biserica Preacuvioasa „pronumită“ Metocul Maicilor, Vasile Pompilian dela biserica Sf. Spiridon, Alex. Ionescu dela Sf. Ilie, Gheorghe Folescu dela biserica „pronumită“ Golia și subprotoiereu al secției a V a din această urbe și „**Sf. sa Diacon Ioan Creangă, servitore iarăși la biserica pronumită Golia.**“ Bietul protoiereu încă se scuză că n'a aflat mai curând grozava abatere a celor clerici—și deci n'a putut raporta imediat.

Toți acei clerici sânt obligați să răspundă în scris, cum stă cazul. Iată declarațiile lor, pe rând, cea mai de la urmă fiind declarația lui Creangă, deoarece era cel mai mic în grad și cel mare ca suflet—după cum se va vedea.

Cu data de 2 Martie 1868, icon. Ioan Pompilian „se grăbește a vă declara că au fost la *theatru*, la piesa **Descoperirea Americii,** ²⁾ ziua nu-mi aduc zmintе, iara ora, opt.“

Iconomul A. I. Pompilian, cu data de 3 Martie, scriind ceva mai frumos, mai îngrijit și întrebuintând modul de adresare bucovinean: „Domnule Părinte și Porto-iereu“ zice: „Da, am

¹⁾ Cu N-rul 44 din 4 Martie 1868.

²⁾ Piesă nepomenită în cartea lui T. T. Burada, *Istoria Teatrului în Moldova*, p.248, de unde—între altele—conchidem că zisa carte nu este absolut completă.

fost, și anume la Descoperirea Americii, în prima ei reprezentație neținând seamă de data zilei, crezând că nu voiu avea a da seamă nimului.“¹⁾

Iconom A. Ionescu răspunde: „Am fost când s'a dat reprezentația *Istoria fiilor lui Eduard*“²⁾, iar cât privește pentru ziua hotărâtă, nu-mi aduc aminte, numai atâta că aceasta a fost în carnaval,“ adică în câșlegi cum zic Moldovenii.

Șeful ierarhic al lui Creangă, icon. Gh. Folescu dela biserica Golia, răspunde și el că a fost la *Descoperirea Americii și la alte două piese*³⁾ — «a căror nume sunt uitate de subsemnatul». Subt înrâurirea diaconului său, acest preot mai adaogă că acele piese, n'a[u] fost decât ca toate piesele istorice, pline de morală și combătătoare de tot soiul de vicii în genere“. Poate că această frază a fost dictată de însuși Creangă, deoarece iată și răspunsul acestuia de o claritate și o demnitate extraordinară.

Iași, 1868 Martie în 2.

Venerabile Părinte,⁴⁾

*La stimabila și oficială adresă a Sf. Voastre No 43 din 29 Februarie 1868 relativă la frequentarea Teatrului Național*⁵⁾; una dintre instituțiunile morale sociale de către preoții de miru⁶⁾; între care mi-ați făcutu onoare a me enumera și pre mine; subsemnatulu pentru satisfacerea cucerniciei Voastre, cu respectu și francheță Ve răspundu că: Amu frequentatu Teatrulu Național de câteva ori, unde n'am văzutu nimica scandalosu și demoralizatoru, ci din contră combaterea tuturilor viciuriloru și susținerea de totu ce este justu în ceace privește datoria omului către Dumnezeu și Societate,

Binevoiți, venerabile părinte, a primi încredere de deplina mea stimă pentru Sf. Văstră.

ss. I. Creangă-dieaconu

¹⁾ Pronunție populară ce se aude și azi prin Moldova-de-sus. — În 1857 acest preot V-le Pompiliu împreună cu icon. V-le Arbore și 7 diaconi din Iași, luptă pentru Unire, Cfr. D. A. Sturza, *Insemnătatea Divanurilor Ad-hoc din Iași și București* în An. Acad. Române secția ist. tom. XXXIII vol. III, 122.

²⁾ Să se completeze deci Burada op. cit. p. 248 unde dela dela de 14 Dechembrie 1867 lipsesc informațiile până la data de 9 Martie 1868.

³⁾ Neprevăzute în cartea lui Burada. Poate „*Proorocia lui Moisi*“, una din ele, deci cu caracter religios cf. acelaș, op. cit. p. 248.

⁴⁾ Vom păstra întocmai modul de scriere din original.

⁵⁾ Creangă subliniază cu drept cuvânt aceste vorbe.

⁶⁾ Sublinierea lui Creangă ca aluzie la călugării de atunci.

În acest răspuns, Creangă este la înălțimea talentului și a caracterului său. El mulțamește oarecum că i s'a făcut și lui onoarea de a fi socotit între clericii Iașului, ceea ce va să zică: numai la *osândă*, nu și la bine sau la vreo înțelegere a unui suflet ca al lui! Apoi întrebuițează un cuvânt rar de tot în acea lume — «francheță» — și spre lauda și cinstea clerului român întreg, el arată în chip magistral rolul Teatrului Național).

Și acum, iată ce telegrafiază Mitropolitul Moldovei, vestitul Calinic, care se afla în București, către vicarul său, Episcopul Viadimir Irinopoleos dela Iași, cu data de 14 Mart.

„Ne-am informat:unii preoți merg la teatru. Ne mirăm cum de s'a tolerat dacă este adevărat! Cercetați îndată cu toată scrupulozitatea și toți acei cari se vor constata că merg la teatru, să fie opriți de lucrarea preoției până la venirea noastră când vom decide cele de cuviință.“

Se vede că în scurt timp după aceasta Calinic Miclescu primește la București raportul protoiereului din Iași, se lămurește asupra cazului și apoi telegrafiază din nou să se oprească „de lucrarea celor sfinte“ cei 5 preoți între cari figurează și I. Creangă.

Cu toții fiind suspendați dela serviciu, s'au văzut nevoiți să facă o întrunire de protestare, pentru care Mitropolia îi raportează¹⁾ Ministerului de Instrucțiune și Culte. Ministrul de atunci D. Gusti, cu N-rul 3260 din 22 Mart 1868, răspunde Mitropoliei Moldovei că „în ce privește întrunirile și a scopului cum arătați că se fac, am mijlocit către D-l Ministru de Interne, a lua măsurile cuvenite, iar cât se atinge despre disciplina preoților, aceasta este de datoriile Eminenței Voastre a observa de a se ține conform canoanelor și a lua toate măsurile pentru păzirea ei.“

Câte Ministere se puseră în mișcare pentru un lucru de nimica!

Ministerul D. Gusti se vede că pricepuse cum stă lucrul, și ca om de omenie, telegrafiază Mitropolitului să redea serviciului pe cei 5 preoți mai cu seamă cu prilejul slujbelor de Sf. Paști. El zice: „Cu bucurie sufletească ce sfintele Paști o aduce creștinilor Vă rog, Prea Sfințite, iertați și bucurați pe preoții ce i-ați oprit dela serviciu“.

¹⁾ Într-o lucrare mai completă despre Creangă, vom da în fotografie acest important document.

²⁾ Cu adresa Nr. 209.

Mitropolitul, cu Nr. 418 din 27 Mart, răspunde că e pus într'o poziție »cam dificilă«, totuși îi va ierta îndată ce vor cere-o, mândrindu-se oarecum față de Ministru că el a dat astfel un mare exemplu — „*pentru viitoriu*«.

Se vede că preoții, între care și diaconul nostru vor fi declarat verbal că cer »iertare«; nu există în scris un asemenea act, și-i bine că nu există. . . .

Interesant e să pomenim că tot pe acea vreme tinerii dela Academia Mihăileană și dela Școala Normală „V. Lupu“, între cari fusese și Creangă cu 2-3 ani în urmă, strânși în mănunchiul așa zis „*Teatrul Social*“, își făceau repetițiile în casa protoiereului Poienaru din ograda bisericii Sf. Neculai Domnesc; acel protoiereu avea un fiu sufleur la teatru; iar Vasile Popovici, unul dintre acei tineri, ajunse mai apoi preot în Dorohoiu. ¹⁾ Nu mai departe decât peste 2 ani, o trupă italiană, în ziua de 13 Februarie 1870, avea să dea o reprezentație în beneficiul călugărițelor din M-rea Agapia a căror chilii căzuse pradă ultimului incendiu.

Teatrul le-a trimis 106 galbeni ²⁾, acel teatru care era socotit operă a diavolului, în mintea nepricepuților cari l-au osândit pe Creangă.

În sfârșit, ca încheiere, observăm: deși a fost *graciat* ca și ceilalți colegi cari fuseseră la teatru în 1868, totuși în 1871 i se aduce din nou, *de astă dată numai lui Creangă* — această acuzațiune cu arătarea că „se încearcă a justifica“ — acest umil diacon — „că oprirea preoților de a merge la teatru ar fi nemerită, explicând scenele ce se dau că ar fi contra viciurilor și în susținerea a tot ce este just în ceiace privește datoria omului către Dumnezeu și societate“, ³⁾ și astfel se pronunță sentința de excludere din cler pentru o faptă de care fusese iertat și care aztăzi judecând cu nepărtinire — îl înalță pe Creangă în chip desăvârșit în fața tuturor vremilor.

Econ. D. Furtună

¹⁾ Cfr. Burada *op. cit.* p. 255. Preot la biserica de lemn „Vârgolici“ și cumnat cu Episcopul Teofil Mihailescu.

²⁾ *op. cit.* p. 290.

³⁾ Cfr. ale mele „*Cuvinte și Mărturii*“, p. 50.

Amenințări

de Goethe

Mă iau pe urma dragii mele,
În crângul des furiș pe urma Ei
Și cum o prind așa deodată,
Pentru un singur sărutat,
Ea foc și pară-i, și mă ceartă,
Și nu mă lasă'n nici un chip:
„Astâmpără-te, urâtule, că țiș!”
Tot sângele îmi colcăie în vine:
„Să vie! Îl aștept pe orișicine!
„Să vie, dacă vrea ca să-l zugrum!”
Și-atuncea, ce mai știu eu cum,
Ea prinde iar a mă 'mbuna:
„Ci taci, că ne-aude cineva!
„Drăguțul meu, băiat nebun!...”
Și gura mi-o închide micul pumn...

Trad. de **Leca Morariu**

Aromânce
după
o fotografie

comunicată
de D-l Chri-
stea Geagea

Sora care sel' fraț oslobodit-a

Poveste în dialect istro-român*)

Veteranul povestaș Mate Peras
(de 91 ani) din satul istoromân
Bârdo fot. în 27 Aug. 1927

O maie untrat vut-a șapte
fil' și o fil'e. O Dumireke da-
marețe întrebat-av-o¹⁾ păre za
muca. E maia fost-a iadna. Zi-
s-a: — Șapte draci a²⁾ din voi
veri! — Zghinit-a șubito cel'i
șapte, toț frați din case. Nu
s-a știvot iuve às ni iuve nu-s.
E ramas-a ănsa cea fetețe cu
maia-ș.

E cea maie când a diliveit
lu fete ceva za merinda, saca
vote plângaveit-a e cu fațolu
suzele tariveit-a dela ocl'i. Cmo-

*) Îmi public textele dialectale culese (în August-Septemvire 1927) la fața locului, în Istria, întrebuințând (și din motive tehnice) cea mai redusă, cea mai simplă și . . . mai puțin înspăimântătoare ortografie. Deci: Pentru *a* (accentuat) cu colorit de *o* deschis scriu *a*; pentru *e* deschis (cu colorit de $1/2$ ă uneori) scriu *e*; mențin pentru *i* semivocal (*i* scurt) grafia dacoromână (deci simplu *i*): *ia*, *voi*, *plângaveit-a*, *poidê*, *maie*, *moi*, *laiet-o* (dar: *doi*, *mîe* cu *i*); scriu *stanu* cu *u*; din motive tehnice scriu *băcica* cuvânt de 2 silabe cu *e* și la fel *niet*, *cinci*, *trei* (monosilabe); mențin scrierea *k* înainte de *e*, *i*: *ke*, *merânke*, *donke*; pe *k* palatal (*k* urmat de *i* semivocal) îl scriu *k'* deci *k'a*, *brecik'*, *mladik'*; pe *l* și *n* palatal (muiat) îl scriu cu *l'*, *n'*: *fil'*, *cel'* mul'ore, *pl'aț*, *zepin'aiț*, *an'*, *amn'-ai*; în cazuri speciale administrez grafia accentului: *fetețe*, *prilica*, *nôsike*, *șcătule*, *cia* (bisilab); pentru a evita confuzii apastroful e pretutindene înlocuit prin linioară: *s-a știvot*, *v-aș*, *cole-n*.

¹⁾ Aci *ăntreb* cu accepțiunea (înregistrată și de S. Pușcariu, *Studii istro-române* II 216) *cer* cf.: „ăntreban țamozina“ Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria* II 42: „și l'-a dat căt a-ntrebat“ I. Popovici II 65; „iel' ț-or coza ntreba“ S. Pușcariu I 8/4: „și-l' ntrebe un cus de păre“ Pușcariu I 13/56 etc. etc.

²⁾ Să fie acest *a* . . . *veri* o rămășiță din viitorul cu schema verbul auxiliar *am* + infinitivul verbului predicativ, deci viitorul atestat de Sajovec: *are veri* = va veri (cf. Pușcariu II 183) ??

ce cea fete³⁾ ke³⁾ zice lu maie: — Za-sto tu plănji, mammo mo-ia, când ăm dai ceva za munca? — Ia ke-l' zice: — Cum n-oi plănje când am toț fil'i pl'erdut! Tu-i vut, hkerco, șapte fraț și o Dumireke damarete zghinit-a toț k'a. — Și-l' zice: așa și așa. — Cmoce cea fete, ia ke zice: — Io-l' meg cere! —

Mes-c-a k'a zaino, ke ămne ure do zile, ke s-a trefit pre o babe ke vo-ntrebe: — Cotro tu meri? —

— Io-m vut șapte fraț e io meg cere-l', borebit ke l'-oi fla io! Ali l'-oi oslobodi, ali și io muri cu iel'! —

E Maica Boija, ke cea⁴⁾ fost-a ia, ke-l' zice: — Tu l'-er teșco odcupi (ali: dobândi). Iel' fost-a zepin'aiț la mago. Ma ămne tu renke ke-i un mare codru, ca la Muntenegro (fost-am cole căn-am fost la soldatie), e ver trecepreste un most. Tot va fi netăteit cu țavl'i ănzgoru, ma n-er te păhni; treci renke. Și când tu ănzcela codru veriri n-ari de ganei șapte an' cu niciur. Și-n boșke ver durmi și iarba paște! . . . —

E ia bire-n cap țirut-a ce l'-av Maica Boija z's . . .

Comce mes-a un țesar tirer ănzlov ănzcela codru. Vezut-a ie ke se stiske dupa rpa. E ie cațat-a pucșa ke va hiti; vėk' la ocl'u c-av-o pus. E vezut-a ke-i prilica de jenske e mes-a cole mai aproape de ia. Ke vo cavte, e ia gane nicī.⁵⁾ Lat-a ie șpagu dīn jep (ali: dīn torbe), legat-av-o și dupa ie mnat-a ca și un brec.

Pus-av-o-n iardin. E ie c-a mes ănzcase și zice lu maie și lu sore: — Io-m un mușat zvīr dīn codru dopil'eit; ca și o jenske . . . —

E ia mucaveit-a rojițele ănz iardin ma n-a cutezat ganei c-a fost șa zăvecite de Maia lu Domnu.

Cmoce ke s-a iadit maia și cea sore, ke za-sto cea du-rat-a ănz iardin, ke rojele poide. Tunce c-a ie zis: — Laiț-o-n cuhnie, e cea ce ramare, ia nea merănke; pac nu va rojițele muca! —

³⁾ Ke pleonastic, întocmai ca și dacoromânul cǎ;

Și până ne-om învoi

Amândoi cǎ rom cīnsti I. Urban-Iarnik și A. Bârseanu, Doine și stri-gături . . . 1885, 487

Murguleșu cǎ-l vedea

Și dīn graiu așa-i xicea ibid. 497 etc.

⁴⁾ Acest cea e neutru (cf. Pușcariu II 246) și s'ar putea foarte potrivit traduce cu germanul „denn das war sie“

⁵⁾ În graiul lui Ive Clan'aț: nicī nu, ca de altfel, niș! — Remarcabilă e negația simplă, deci nu ca de obicei („n-a niș ștīvut“ I. Popovici II 66) dublată.

Brentariță istroromână din Susn'ievița (Brenta e o doniță mare p. cărat apă) fot. în 29 Aug. 1927

Donke de când av-o-n cuhnie lat, ia c-a poșnit spelavei posuda, piatele, luștrui podurle. Ia ke s-a tunce, ăn doi-treimiseț, obrnit: mușate c-a verit, mai mușate ke n-a putut fi pre lume.

Cela țesar, ie s-a șa namureit ăn ia, ke gane: — Io, mamō, s-oī⁶⁾ ănsura dupa aceasta! — Ia ke-l' gane: — E cum, sino moi, ver tu te-nsura dupa ia, ke nu ni gane . . . Și din boșke-i vo durat? . . — Ie, ke ia⁷⁾.

Și s-a ănfati după ia-nsurat.

De când s-a-nsurat⁸⁾, ie tukeit-a mere-n voiske. E ia ramas a nōsike; al'ei av Domnu dat dvoii fecior: ur cu zlatna crune e ur cu z'atna sabl'e. Ma socra lat-a cel'i doi feciorici de su jenske și ucis-l'a și ăn conobe ăn nușcare șcătule ke l'a zecopeit. E tunce ke ia l'a piseit lu fil'u: — N-ai tu vrut scuta noi? Ia ț-a doi brecik' zlejit! —

E cea tirera mul'ere n-a vrut gane nici; nea iale lucru ce vor. E vavic doiit-a breci e dat-l'a vavic suje.

Verit a lui cea pisme ăn voiske. E ie nazat otpiseit-a: — Ni breci, ni ce ie⁹⁾, nea stauu¹⁰⁾ docle io case verir! —

⁶⁾ În loc de „m-oī ănsura“! Evidentă influență slavă.

⁷⁾ Traducerea literală: „El, că da“ (se va însura), — deci acea atât de caracteristică și de frecventă brahilogie istro-română (semnalată și de Pușcariu II 267 - 268) și existentă (mai rar) și 'n dacoromână, d. p. la Alexandru Lupeanu - Melin, *Povestiri glumețe*, Sibiu 1927, 45-46 următorul dialog:

— *Și să auxim tot de bine!* —

— *Să. Și nu uita frate Bucure . . .*

⁸⁾ Aici ănsura cu nuața de accețiune *cumuna* (neînregistrată la Pușcariu II 216) cf. și: „ren ne îi ănsura“ G. Weigand, *Jahresbericht* I 130/6: „și iel' s-a tunțe nsurat“ Pușcariu I 8/47.

⁹⁾ Cf. la fel: „ni breci, ni maciki, nea jivescu . . “ (= fie câni, fie pistci, să rămâie în viață . . .) I. Popovici II 24.

¹⁰⁾ *Stau* — ca'n italiană — cu accețiunea (neînregistrată de Pușcariu II 219) *trăiesc, exist* cf. „stat-av ia cu țesaru“ Pușcariu I 11/28; „și stat-a bire cu ie“ Pușcariu I 32/11: „cum stavu“ Pușcariu I 22/7 cu traducerea juxtapusă „come stavano“.

Și când a țesaru voisca finit, verit-a case. E cel'i brecik' sugaveit-a de se jenska și skițeit-a ke l'a rușire fost lu brijănu țesaru.

Cmoce c-a ie promptei facut¹¹⁾ băciva de catran, neca vo zgori mul'era și cel'i brecik' ă n pl'aț. E val'e c-a fost prompto za la ă n băciva, za zgori-vo, ma cea vote dotecit-a șapte mladik' pre saki se ca. Verit-a cole-n pl'aț; ca și sai-eta verit-a și vikeit-a: — O șestro nedujne, cmoce tu spure ce t-a tukeit! Cinci an' de codru e doi la cesta țesar, cia! —

Tunce ia poșnit-a ganei: — Io, — zice — na moi dușu n-am breciki zlejit, se nu doi fil': ur cu zlatna crune, ur cu z'atna sabl'e! E io ke v-oi rata iuve-s ă n cantina zecopei! . —

Flat-l'a ă n șcatule, istino cum a ia zis! Cea vote ia, socra, b'eda ca și pânza verit; hitit-a cu sire pre vale e ă ntre se fil' clecne: — O țesare, smilve-te vărde noi! —

— Neca se Domnu smilve, cum v-aț și voi vărde cea ce mn'a mai drag fost ă ntru ocl'i! . . . —

Pus-a maia și se sor, amindo scupa, ă n băciva de catran
Și inke zis-a ie lu se mul'ere: — Bure ă mn'-ai fost! Otproste-m! . . . —

— Inke și tu miie! —

Și bur a fost ur lu at tota lor jivlen'a.

Auzită în 1 Sept. 1927 dela Ive Clan'aț din Bârdo (analfabet de 70 ani).

Istro-Româncă din Susevița pornind la lucru, fot. în 29 Aug. 1927

¹¹⁾ Analiza e: c-a facut promptei . . cf. „ke-l va ia scapulei fațe“ I. Popovici II 31.

TRADUCEREA

Sora care și-a mântuit frații

O mamă a avut odată șapte fii și o fiică. Într'o Duminecă demineăța i-au cerut pâne de mâncat. Și maica se mânie, zicând: — Șapte draci vie după voi (să vă ieie)! — Cei șapte, toți frații, se irosiră deodată din casă. Nu s'a mai știut unde sânt nici unde nu s. Și rămas-a singură fetița ceea cu mama ei.

Și maica ceea, când îi dădea fetei ceva de mâncat, tot plângea și-și ștergea cu năframa lacrimile din ochi. Ii zice acum fetița ceea mamei: — De ce plângi, mămuță, când îmi dai ceva de mâncat? — Ea (mama) îi zice: — Cum n'oiu plânge când mi-am pierdut toți feciorii! Tu draga mea, ai avut șapte frați și într'o Duminecă demineăța s'au izărit cu toții. — Și-i zice: așa și așa . . . Atunci fata zice: — Mă duc să-i caut. —

Pornit a pe dată; umblă vre-o două zile; pân a dat de o babă care-o întreabă: — Încotro te duci? —

— Am avut șapte frați și merg să-i caut, poate-că i-oi afla. Ori i-oiu mântui, ori voi muri și eu cu ei! —

Și Maica Domnului, că aceea fost-a ea, îi zice: — Greu să-i răscumperi (sau: să-i dohândești). Îs zălogiți la un vrăjitor, Dar du-mi-te' nainte că-i un mare munte, ca la Muntele-negru. (fost-am colea când am fost la armată), și vei trece peste un pod. Tot (podul) va fi ținut cu cuie, (bătute) în sus, dar tu nu-mi te spăria; treci înainte. Și când vei fi ajuns în muntele cela, șapte ani să nu vorbești cu nimenea. Și'n pădure vei dormi și iarba vei paște! . . . —

Și ea ținut-a bine minte ce i-a spus Maica Domnului . . .

Mers-a acuma un tânăr împărat la vânat în muntele celui Văzut-a el că se îndosește (oarece) după stâncă. Apucat-a el pușca, să tragă; a și pus-o acu la ochi. Și-a văzut că-i chip de femeie și mers-a colea mai aproape de ea. O privește dar ea, o vorbă nu spune. Scos-a el o frânghie din buzunar (ori: din torbă) o leagă și (pornit-a a) îmbla femeia după dânsul ca și cănele.

O puse în grădină. Și se duse el în casă și-i zice mamei și surorii (sale): — Am adus o frumoasă lighioaie din munte; parcă-i femeie . . . —

Și ea mânca mereu la flori din cea grădină, dar nu cuteza să vorbească, cindură-că așa era giuruită de Maica Domnului.

Dela o vreme s'a cătrănit și mama și sora, că de ce-a adus în grădină (așa lighioană) de mănâncă (toate) florile. Atunce că-mi zise (împăratul): — Luați-o în cuhnie (bucătărie); să mănânce ceea ce rămâne; și atunci nu va mânca flori! —

Când deci au luat-o apoi în bucătărie, ea a început a spăla blidele, farfuriile, și-a lustrui podelele. Și mi s'a schimbat apoi în două-trei luni; s'a făcut frumoasă, de nu putea fi în (toată) lumea mai frumoasă.

Și împăratul cela așa (de mult) mi-a îndrăgit-o că zice: — Eu, mamă, m'oi însura cu (fata) asta! — Ea (mama) îi zise: — Dar cum, dragul meu, te-i însura cu dânsa, că nici nu vorbește. Și din pădure ai cules-o! ? . . . — El (în ruptul capului) că da (se va însura).

Și'n adevăr s'a însurat cu dânsa.

Când apoi s'au (fost) cununat, el a trebuit să meargă'n războiu. Și dânsa rămase însărcinată; Dumnezeu i-a dat feciori gemeni: unul cu coroană de aur și unul cu paloș de aur. Soacra însă i-a luat cei doi copilași dela femeie și i-a ucis și i-a îngropat în pivniță într'o cutioară nușce. Și apoi i-a scris fiului (său): — N'ai vrut să ascuți de noi?! Ți-a născut doi căței! —

Iar tânăra femeie, o vorbuliță nu s'a ndurat să vorbească; facă ele ce vor. Și mereu își alăpta căței și mereu le da de supt.

I-a picat lui (împăratului) scrisoarea ceea în războiu. Și trimis-a el carte înapoi: — Că-s căței, că ce-or fi, neatinși să rămâie pân' oiu veni acasă! —

Și când a sfârșit împăratul bătaia, venit-a el acasă. Și căței ceia sugeau mereu dela nevasta lui și șchiaunau de i-a fost rușine bietului împărat . . .

Atunci pus-a el să pregătească o bute cu catran, ca s'o ardă pe muiere și căței ceia în piață. Și era acu mai gata s'o ieie în bute, s'o ardă, când sosiră șapte feciori, fiecare călare. Venit-au coala în piață; ca fulgerul au venit și-au strigat cu glas mare: — Soră nevinovată, spune acum câte ai trebuit (să pătimești)! Cinci ani în munte și doi la acest împărat, aicea! —

Atunci ea prinse a glăsu: — Eu — zice — pe sufletul meu, n'am născut căței, ci doi feciori: unul cu coroană de aur, unul cu paloș de aur! Și am să vă arăt unde-s îngropați în zemnic! . . . —

Aflatu-i-au în cutie adevărat cum zisese ea! Atunci soacra, albă ca pânda s'a făcut; se aruncă la pământ și dă'n genunchi înaintea fiului ei: — Împărate, îndură-te de noi! —

— Îndure-se Domnul precum și voi v'ați îndurat de ce mi-a fost mai drag pe lume! . . . —

A pus-o pe mamă-sa și pe soră, pe amândouă împreună în butoiul cel de catran . . .

Și-i mai zice soțioarei sale: — Priincioasă mi-ai fost! Iartă-mă! . . . —

— Și tu mie (bun mi-ai fost) —

Și buni fură unul altuia în tot veleatul lor.

Leca Morariu

Cântec bătrânesc

Foaie verde de pitău,
Despre-o fată și-un flăcău
Că s'au dus la logodit,
Părinții nu i-au voit;
De mână că s'au luat:
— Haidem dar la înecat! —
La trei zile i-au găsit
În năsip galbăn oprit.
I-au luat,

I-au îngropat
Peste drum,
Peste cărare.
Și-a crezut o viță mare;
Vița ceea-mi tot creștea
Pomișoare că făcea.
Oamenii dacă treceau
Luau poame și mâncau —
Pe părinți îi blăstămau.

Din Scheia, Jud. Suceava auzit de

Fr. Vrânceanu

Chiuituri

La pământ cu picioru,
Să răsără mohoru;
Să răsără câte-un fir
Să miroase-a trandafir,
Să răsără câte-un smoc
Să miroase-a busuioc!

— Leliță dela Părtești
Cu bărbatu cum trăiești?
— Ia trăiesc și eu ca dracu,
Că și-aseară mi-a spart capu
C'un ulcior de lapte acru.

*

*

De frica bărbatului
S'a rupt chinga patului:

Și-a fost chinga de răchită
Și s'a rupt dintr'o sărită.

Culese din Șcheia, Jud. Suceava de

Francisc Vrânceanu

Hai la joc, genunche moi,
Doară îți juca și voi !
Eu vă joc să vă'ndreptați,
Voi mai tare vă strâmbați.

*

Roată, roată, curcubău
Să mă suiu la Dumnezeu,
Să-mi arăt năravul meu.
Câte zile-s într'un an
Atâtea năravuri am !

Auzite dela Gh. A-Fodorii din Herța, Jud. Dorohoi

de Fr. Vrânceanu

Pus-am gând ca să-mi fac casă; Pus-am gând ca să-mi fac șură
Holercuța nu mă lasă. Holercuța nu se'ndură.

*

Câte fete-s cu hurmuz
Pe toate ochii mi-am pus.

Câte fete-s cu mărgele
Toate au să fie-a mele !

*

Câte fete'n sat la noi,
Toate-s bune de cimpoi.

Numai una-i mai frumoasă
Și-aceea-i cu limba scoasă.

Auzite în județul Rădăuți de **Axentie Bilețchi-Oprîșanu**

Mi-s amare zilele
De când știu copilele,
Că mi-s dragi nevestele

Ca la mătă peștele.
Da-am să fac ce-am să le fac
Și pe toate-am să le'mpac !

*

Foaie verde dela munte
S'o trezit coada că-i frunte !

Din Pătrăuți pe Suceava, auzite de **Leca Morariu**

— Leliță din cela sat

— Ba cu atâta nu-s sătulă

Ce-ai mâncat de te-ai îmflat ? Că-mi mai trebui și friptură.

— Păpușoi din nouă saci

— Friptura nu-i ține saț

Brânză dela nouă vaci !

Mai mănâncă și cârnaț . . .

(Chiuitură strigată de 4 flăcăi în șir)

*

Câte mândre-s din Buninț

Toate-s cu mălai pe dinți !

*

Și pe câte le-am iubit

Să le strâng, aș face-un sat !

Să le strâng, aș face-un clit;

Să se strângă la un loc,

Pe câte le-am sărutat

Doamne, ce mai iarmaroc !

Auzite la joc în Pătrăuți pe Suceava de

Leca Morariu

Răbojul Cărților

Sextil Pușcariu, *Calendare și almanahuri*. Extras din „Almanahul graficei române” 1927. Scrisul românesc, Craiova. —

O încercare de reconstruire a istoriei Calendarului și Almanahului românesc, precum spune autorul însuși, în măsura în care colecția Muzeului Limbii Române și „Vechea Bibliografie Românească” a lui Bianu și Hodoș i-au îngăduit s'o facă. Cetim deci cu plăcere și cu folos această începătoare poveste a Calendarului și Almanahului nostru, care ne duce în numai 9 pagini de la cel mai vechiu calendar românesc, apărut la Brașov în anul 1733 și alcătuit de **Dascălul Petru Șoanul**, până în zilele noastre și prin toate ținuturile locuite de Români, ca și prin centre culturale ca Buda lui Karkaleki și Viena din 1794 și a României June. Tabloul sumar, reamintindu-ne între altele și „Calendarul Daciei,” literar și artistic din Iași, de subț ingrijirea lui I. L. Caragiale, etc., cuprinde o bogăție de date de toată importanța pentru toți câți ne preocupăm de istoria scrisului românesc, iară pentru cei mai tineri și-un îndemn „să studieze singura colecție bogată de calendare și almanahuri pe care o avem, cea de la Academia Română, spre a urmări importantul rol cultural pe care l-a avut acest fel de publicație periodică la noi și a desgrota din volumele uitate multe pagini de literatură care ar merita să fie reînviată“.

Al. P.

Th. Capidan, *Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia*. Extras din „Omăgiu lui I. Bianu,” Cult. Naț., Buc. 1927. —

Interesantă contribuție pentru cunoașterea lui Bolintineanu care s'a bucurat altă dată, ca scriitor și poet, de gloria unei prețuiri extrem de exagerate, oricât de binefăcătoare ar fi fost de altfel efectele activității sale în cadrele mișcării noastre culturale politice și naționale. Deși „pentru vremea lui călătoriile lui Bolintineanu dedeau cele mai bogate informațiuni despre viața Aromânilor din sudul Peninsulei Balcanice, care nu se puteau găsi nici în scrierile lui *Thunmann* sau *Leake*, pe care autorul le cunoștea, și nici mai ales în „*Le mon Olympe et l'Arcadie*” de „*Henzey*”, deși „scrierile lui Bolintineanu referitoare la Românii din „Macedonia”, „au meritul de a fi fost singurele care au deșteptat între Românii din cele două principate abia închegate, interesul pentru soarta unor Români care trebuiau

treziți la o nouă viață națională“, Capidan constată că „Bolintineanu, în călătoriile lui spre Macedonia, s'a dus numai până la Salonic și de aci, prin Caterina, la poalele muntelui Olimp“, că „dela Salonic s'a mai repezit poate, numai până la lepine ca să vadă ruinele din Pella și de aci, iarăși poate, a înaintat până la Vodena“ și că „în nici un caz el n'a înaintat până la Bitolia“. Chiar și excursiile acestea au fost pentru Bolintineanu numai un prilej de informații sumare și superficiale. Deaceea se întemeiază în ale sale „Călătorii la Românii din Macedonia și muntele Atos“ și în „Macedonele“ în cea mai mare parte pe reminiscențele sale din diferite lecțiuni și pe știrile adunate din auzite. Cele susținute de el sânt câteodată chiar fundamental greșite. Până și „San Marina“ nu este decât o versificare a celor relatate de Pouqueville în clasică lui descriere a coborârii păstorilor nomazi din ținutul Pindului la șes. Expunerile autorului ne fac să-l surprindem pe Bolintneanu întrebuițând în toate lucrările asemănătoare aceleași metode și șabloane. Și în „Florile Bosforului“ Bolintineanu nu se inspiră din propriile-i amintiri, deși a văzut cele mai frumoase părți ale răsăritului, ci din închipuirile lui Victor Hugo, care n'a văzut Orientul, din ale lui „Les Orientales“ (cfr. N. Iorga, *Schițe din lit. rom.* II. pag. 50 56).

Al. P.

N. Cartoian, *Alăuta Românească, Intâia revistă literară a Moldovei*. Extras din „Omagiu lui I. Bianu“, Buc. 1927. —

Cu precizia documentară care caracterizează toate lucrările lui de felul acesta, N. Cartoian lămurește în mod definitiv, vro câteva lucruri asupra cărora n'am fost încă îndeajuns orientați, deși privesc o publicație atât de importantă ca suplimentul literar al „Albinei românești“. Știam din Nerva Hodoș și Al-Sadi Ionescu, „Publicațiunile periodice românești“, cu o introducere de Ioan Bianu, că „Alăuta românească“ a apărut „neregulat“ între 14 Martie 1837 și 1 Sept. 1838, când a fost suprimată. G. Asachi adaogă acest supliment gazetei sale, spre „a aduna și a împărtăși doritorilor literaturii naționale producturile genii (duhului) rostite în proză sau în versuri“. El l-a avut statornic colaborator pe C. Negruzzi și a reușit să scoată până la 3 Februarie 1838, în intervale inegale, 7 numere. Urmează apoi o întrerupere de cinci luni. Intre timp M. Kogălniceanu se

înapoiase din Berlin și raporturile bune pe cari le avea pe atunci cu Asachi fac ca „Alăuta românească” se reînvie la 1 Iulie 1838 ca „supplement litteral a Albinei românești”. Ea trebuia „să easă în viitorie, regulat de două ori pe luna, la 1 și 15 a lunii”. Kogălniceanu purta acum toată sarcina conducerii și redactării acestei reviste. Contribuția lui Asachi a fost destul de redusă. Costache Negruzzi își publică aci, precum știm, schița despre Daniil Scavinschi, iar Kogălniceanu, caută cu oarecare duiosie, să pună în lumină două tinere talente, cari răsărise în acele vremuri primăvăratice ale literaturii noastre: Hrisoverghi și Ionică Tăutul. Revista cuprinde în mare parte literatură de împrumut, luată mai ales din *Magazin für die Literatur des Auslandes*, *Album der Budoir*, *France littéraire* și *le Protée*. O prelucrare a schiței scriitorului rus, de origine poloneză, Tadeu Bulgarin, care apăruse în traducere germană sub titlul de „Von der Wichtigkeit des Kartenspiels” în „Magazin für die Literatur des Auslandes”, prelucrare în care Kogălniceanu făcea aluzii supărătoare la adresa consulului rus Kotzebue, a fost fatală revistei. După al cincilea număr din seria a două, publicat la 1 Septembrie 1838, „Alăuta românească” a trebuit să-și suspende apariția din cauza vrăjmășiei pe care i-a procurat-o „Filosofia vistului. Scrisă de un Rus, filosof a naturei”, iar Kogălniceanu, aghiotantul domnesc, s'a ales cu o lună de închisoare.

În cursul acestei limpeziri a istoriei Alăutei românești, cetitorul va găsi și alte informații interesante de amănunt și utile indicații bibliografice.

Al. P.

Cântece

Frunză verde matostat
Tinerea m'am măritat,
Soacră rea am căpătat
Soacră rea, bărbat urît:
Dă'n câne de două ori
Și'n mine de nouă ori.
Luam secerea la brâu
Secerai până târziu,
Vine soacra cu mâncare,

Trecuse de prânzul mare:
— Hai, tu noră, de mănâncă,
Că lucrezi de dai în brâncă! —
— Nu mai mânc, mâncare-aș foc,
Dacă n'am avut noroc;
Nu mai mânc, mâncare-aș pară,
Dacă n'am avut tigneală;
Să fiu cu maica 'ntr'o țară!

dela Rarița Poienar din Dragoiești, Jud. Suceava auzit de

Gavril Ionescu

Frunză verde de săcară,
 Mânios badea de aseară,
 Pân'ce¹⁾ n'am ieșit afară.
 N'am ieșit că n'am putut:
 Mi-o dat mama de cernut:
 Și mi-o dat o sătă rară
 Să nu pociu ieși afară,

Și mi-o dat sătă deasă
 Să nu pociu ieși din casă.
 Când a fost la sărutat —
 — Leano, hai la frământat! —
 Când a fost să-mi stângă dorul —
 — Leano, ai aprins cuptorul? —

Dela Gheorghe Blaga din Homorodul-de-mijloc, Jud. Satu-Mare auzit de

Gavril Ionescu

Foaie verde tiriplic,
 Să nu-i crezi dacă-i voinic,
 Că voinicu-i mare câne
 Peste zece dealuri vine;
 Vine azi și vine mâne,

Pân'te scoate la rușine;
 Că te pune pe genunche
 Și-ți înșiră mii și sute,
 Și te scoate din nevrute . . .

Cules din Scheia, Jud. Suceava de

Fr. Vrânceanu

Bocet

Scoală, scoală, cată pe fereastă,
 Că-ți vine carte domnească
 Dela noi să te pornească,
 Să te ducă dela noi
 În caru cu patru boi . . .

Und'te duci? Și unde-i fi?
 Cine oare te-a griji?
 Cămășuța ta cea neagră
 Să vii să ți-o spăl eu, dragă,
 Nu'n apă, nu'n soponale,
 Ci numa'n lacrimi de-a mele.

Ista-i drumu mergător
 Și 'napoi ne'ntorcător,
 Ista-i drumu prunduit . . .
 Cine-a mers, n'a mai venit!

Din Șcheia, Jud. Suceava cules de

Fr. Vrânceanu

¹⁾ = Pântru-ce, pentru că.

Multe și Mărunte...

Beizadea Epaminonda la Suceava (8, 9, și 10 Iunie¹⁾ 1927) —

În sfârșit, după o pregătire de aproape un an și jumătate și după repetate amânări, provocate de multe și mari dificultăți, reuniunea de cântare „Ciprian Porumbescu“ a putut să se prezinte în fața publicului cu această operă a regretatului Caudella — operă care e numai cu trei ani mai tânără decât „Craiu nou“ (căci premiera a fost în 1885, la București) și care a fost și mai nedreptățită decât opereta lui Ciprian Porumbescu, întrucât nu s'a mai jucat apoi decât la — Cernăuți, de „Armonia“. Ne-o spune compozitorul însuși, notând pe titlul partiturii de orchestră:

„Compusă luna Maiu și Iunie 1884. — Reprezentată, *după 27 de ani*,²⁾ la 7 și 9 Maiu 1911 în teatrul comunal din Cernăuți de societatea „Armonia“.

Am zis „nedreptățită“, pentru că e o lucrare cu calități remarcabile, atât ca libretto, care are de autor pe octogenarul Iacob Negruzzi, cât și ca muzică, în care, ca și în „Craiu nou“ factura de operetă vieneză și reminiscențe din opere se împletesc fericit cu motive orientale și românești, toate învesmântate într'o orchestrație bogată și savantă. Desconsiderarea unei asemenea lucrări e încă unul din aspectele snobismului nostru cosmopolit, care încă nici acum n'a învățat să aprecieze ceea e autohton, stăruind în direcția preferinței pentru tot ce e marfă de import, indiferent de calitate.

Libretul are meritul de a ne înfățișa o epocă puțin utilizată în literatura noastră dramatică: Bucureștiul domniei fenariote și de aici rezultă mult element pitoresc, dară și mari dificultăți pentru montare: costume de boieri, de Greci, Arnăuți, Turci, de blănari, calfe și ucenici. Conflictul e între poftele și lăcomia veneticilor și demnitatea și istețimea Românului breslaș dela mahala, care aice ține deci locul tradiționalului țăran pitoresc din celelalte opere naționale.

Acțiunea are o gradație magistrală, interesul crescând dela act la act — gradație secundată admirabil și de partea muzicală, care, după ce în actul I și II prezintă o mare varietate de forme cor bărbătesc și mixt, romanțe (solo și duo), duet comic, terțet,

¹⁾ Reprezentația s'a mai repetat în 12 și 13 Noemvre 1927.

²⁾ Sublinirea e a noastră.

cvintet și sextet — în actul ultim culminează în puternice coruri mari, cu caracter dramatic pronunțat.

Din această analiză sumară cetitorul a putut desluși și dificultățile cu cari a luptat reuniunea dela Suceava până să ajungă a-și adăoga acest nou triumf în șiragul bogat al realizărilor sale artistice. Căci a fost un triumf sub orice raport: ca joc dramatic; ca montare și ca execuție muzicală — triumf datorit fericitei cooperări de talente și de devotamente de care dispune de prezent Suceava românească: zelul neobositului președinte, d. Sev. Procopovici (pentru care reprezentarea operei acesteia a fost realizarea unei vechi dorințe, întrucât D. Sa încă acum 20 de ani și mai bine încercase s'o pună în studiu), bagheta maestrului A. Karnet, penelul pictorului E. Chirovici, care ne-a surprins cu splendide decoruri, stăruința și pricnpera aceluiaș E. Chirovici împreună cu a d-lui I. Bereznițchi în conducerea jocului de scenă și râvna regisorului, d. A. Bulandra.

Iată acum și subiectul libretului: Beizadea (prințul) Epaminonda e fermecat de frumuseța Zincai, fata lui moș Tănăsă, blănarul, pe care îl numește mai mare staroste și blănar domnesc. Dar Zinca se iubește în taină cu Zamfir, calfa cea mai de încredere a lui Tănăsă, care acum și-a pus de gând să-și mărite fata după un boier. Dragostea tinerilor o ocrotește mama Axinia vrăjitoare și cumătra lui Tănăsă; dar chiar acesteia i se adresează și Epaminonda ca să-i dea cu cărțile și prin farmece să-i robească pe Zinca — și atunci Axenia își face un plan să-i scape pe tineri de primejdie. — Prințul, după obiceiul vremii, ia un taraf de lăutari și, însoțit de arnăuți, vine noaptea la casa lui moș Tănase ca prin cântece să câștige inima Ziniței. Dar când prințul, înduplecat de oamenii săi, dă poruncă s'o răpească pe Zinca, — Axenia îi face scăpați pe amândoi tinerii, iar ea, îmbrăcată anume și de mai înainte la fel cu Zinca, cu vâl pe obraz, se lasă răpită în locul fetei. — La curte, prințul încearcă în toate felurile s'o îmblânzească pe această Pseudo-Zincă îndrăcită, care stă rece, cu vâlul pe obraz, nepăsătoare de vorbele dulci ale prințului și de danțul turcoaicelor, menit s'o înveselească. (Aci s'a făcut o ușoară abatere dela textul libretului, care prevede dans de Greci și Arnăuți). Intre timp, moș Tănăsă a ridicat toată mahalaua și dă buzna în palat, urmat de calfe, ucenici și popor, înarmați cu ciomege, cerând-o pe Zinca înapoi. Situația se complică și mai tare când apare adevărata Zincă cu Zamfir al ei, im-

plorând îndurarea beizadelei, și când se descopere vicleșugul Axiniei. Prințul mânios foc, dă poruncă de strașnică pedeapsă. În acest moment de supremă tensiune sosește un pașă cu firman dela Sultan, prin care Epaminonda e numit guvernator în Candia. De bucurie, beizadeaua iartă toată lumea și promite s'o cunune el însuși pe Zinca cu Zamfir.

Pe Epaminonda ni l-a înfățișat d. Șt. Pavelescu, dându-ne un prinț majestos și simpatic, adânc sbuciumat de chinurile dragostei — prinț romantic de operă, distins în fiecare atitudine și gest, contrastând astfel frumos cu caraghiozitățile ce'or doi oameni de casă ai săi, Mucalidi, din cari d-nii N. Mihuță și G. Ruptaș au făcut niște șarje de un comic iresistibil. Rolul lui moș Tănasă a fost dublat: în seara întâia l-a jucat și cântat d. I. Berhang, cu verva și vioiciunea care ni-l reamintea pe „Moș Corbu“ din „Craiu nou“, iar în seara a doua și a treia, d. jud. N. Stănescu, care a înțeles să dea figurii blănarului o mare amploare, printr'un joc mimic foarte nuanțat, impunându-se în același timp și prin timbrul vocii sale puternice de bas dramatic. — Foarte simpatic, ca figură, ca joc de scenă și prin dulceața și timbrul tenorului său liric, — d. Octavian Rodeanu în Zamfir. — Axenia d-nei El. Franke, a fost o figură pe care Sucevenii n-o vor uita prin ingenioasa vervă umoristică, prin mimica și gesticulația atât de neaoș românească și bătrânească și prin frumuseța cântării. Rolul Zincăi a fost dublat: în seara întâia și a treia ni l-a cântat iubita noastră primadonă, care deci înțelege să rămână și mai departe a noastră, d-na Eliza Manug-Tabacaru, cu acea ariă suverană în joc și în cântecul ei generos, biruitor, și cu acel farmec, pentru care de mult orice elogiu e de prisos. În seara a doua a debutat în rolul eroinei cu frumos succes d-na Henriette Kușnevici-Huber.

Corul bine disciplinat și destul viu în mișcări — făcea să nu se simtă prea mult lipsa direcției de scenă a lui Pantazi, în munca căruia de data aceasta s'au împărțit d-nii Bereznițchi și Chirovici, d-ra Mimi Scherzer, care merită o mențiune specială pentru aranjarea admirabilului balet oriental din actul III și dl. prof. M. Cărăuș, care a dirijat efectele de lumină, element important și frumuseța montării cu adevărat fastuoase. Casa Axeniei cu un admirabil fundal (actul II, tabloul 1), cerdacul casei lui Tănasă (actul II, tabl. 2) și îndeosebi palatul lui Epaminonda (actul III) au pus în evidență gustul și talentul d-lui Chirovici.

Din scenele de ansamblu trebuie relevate în special: intrarea arnăuților, scena cu lăutarii, evocând vremea unui moș Niculai Picu și Grigori Vindireu, valsul-serenadă din aceeași scenă și, ca punct culminat în frumuseță, baletul cu splendide costume turcești, confecționate de înseși d-șoarele baletiste, apoi scena revoltei mahalagiilor.

Frumuseța și bogăția costumelor se datorește în mare parte bunăvoinței direcției Teatrului Național din Cernăuți. Frumuseța montării a culminat în actul III unde persoane din public, obicinuite cu Teatrul Național la București, declarau că n'au lipsit decât dimensiunile și masa ca să aibă impresia scenei din Capitală.

Reprezentările dela Suceava erau să aibă un caracter de sărbătoare prin faptul că se aștepta sosirea dela Iași a d-șoarei Clara E. Caudella, fica regretatului compozitor; în momentul ultim, D-Sa a fost oprită acasă de o boală a mamei sale, și astfel, cu regret, reuniunea „Cipr. Porumbescu” și publicul din Suceava a trebuit să se lipsească de prilejul de a sărbători pe moștenitoarea unui nume din cele mai ilustre în istoria muzicii românești.

S'ar putea întâmpla însă ca la toamnă Sucevenii să le arate leșenilor, pe scena lor proprie, cine a fost directorul Conservatorului din Iași, a cărui operă totuși nu s'a putut juca acolo...

Victor Morariu

Mormântul Voevodului Ștefan I
(cam 1394—1400) în biserica dela Rădăuți

Ornamentele bisericii Sf. Dumitru din Suceava. — Ziarul „Il Lavoro d'Italia” (22 Iulie) publică un erudit articol intitulat

„Biserica Sf. Dimitrie din Suceava în România” însoțit de fotografia pietrei cu inscripția ctitoricească, datorit d-lui prof. Claudiu Isopescu de la Universitatea din Roma. D-sa documentează că ornamentul de pe acea piatră, reprezentând stema Moldovei susținută de doi îngeri, e o vie mărturie a influenței italiene asupra artei moldovenești, dovedind că acest ornament seamănă foarte mult cu o balustradă a lui Mino da Fiesole din Capela Sixtină dela Roma.

„Glasul Bucovinei” An. X 1927 Nr. 2470.

Pentru Cartea Istro-Românească. — Fondul „C. I.” a mai sporit cu următoarele daruri: câte **500 lei** dela d. I. R. Cazacu, directorul Școalei Normale de băieți din Bălți (Basarabia) și dela Profesorii Școalei Normale de băieți din Botoșani; **350 Lei** dela d. director î. r. Grigori Halip din Cernăuți; **110 Lei** dela Părintele profesor Simeon Reli din Cernăuți; câte **100 Lei** dela: d-na Aglaia Botezat învățătoare în Ilișești (jud. Suceava), d-na Olga Reuț învățătoare în Sânt-Ilie (jud. Suceava), d-l Vlad Cosmiuc director școlar în Udești (jud. Suceava), d-l Ciprian Hostiuc direct. școl. în Mitocul-Dragomirnei (jud. Suceava), și d-l Ion Reuț, direct. școl. în Sânt-Ilie; și **50 Lei** dela d-l locot. colonel Constantin Popovici dela Cetatea-Albă (Basarabia). — Suma integrală se ridică deci acum la **22. 170 Lei**, vezi Carnet de depuneri Nr. 671 dela Banca Suceveană, Suceava.

De ale Redacției

Sfârșitul articolului d-lui S. Reli, **Mandatarul din Humor** apare în „Făt-frumos” Nr. 6 / 1927.

De-ale Administrației

Ctitorii noștri. — Revista noastră s'a mai învrednicit de următoarele daruri: **150 lei** dela d. *Grigori Halip*, director î. r. Cernăuți; **100 lei** dela d. *Gh. Gh. Burghel* avocat Dorohoi; **50 lei** dela P. C. Sa Păr. *Lazar Bolohan* Liteni, jud. Suceava și dela *Clubul partidului național-liberal*, Storojneț. — Mulțumiri cordiale!

Apare tot la două luni

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

SUCEAVA, Spital

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ):

În Țară 150 lei pe an

În Străinătate 600 lei pe an

Colaboratorii plătesc*) numai 100 lei pe an.

CUPRINSUL :

Leca Morariu	Frunză verde - fără floare! . .
Constantin Morariu	„Împrejurările“ . . . (versuri)
Leca Morariu	Domnul director (trad. din G. Busse - Palma)
E. D. Furtună	Creangă și mergerea la teatru a clericilor II
Leca Morariu	Amenințări (trad. din Goethe) versuri
Leca Morariu	Sora care seli' fraț oslobodit-a (poveste în dialect istro-român)
Cântec bătrânesc	cules de Fr. Vrânceanu
Chiuituri	culese de Fr. Vrânceanu, Ax. Bilețchi-Oprișeni și Leca Morariu
Alexie Procopovici	Răbojul cărților
Cântece	culese de G. Ionescu și Fr. Vrân- ceanu
Bocet	cules de Fr. Vrânceanu
Victor Morariu și „Glasul Bucovinei“	Multe și mărunte . . .
Pentru Cartea istro-românească; De-ale Redacției; De-ale Ad- ministrației; Bibliografie	

*) Le atragem însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc cola-
boratorii!

Bibliografie

Cărți

Leca Morariu, *Delu Noi*, Povești populare (Operă premiată de Academia Română) Ed. a IVa, revizuită și adăugită, Suceava 1927

Liviu Marian, *B.P. Hasdeu și M. Eminescu*, Chișinău 1927

Gheorghe Cătană, *Chipuri și graiuri din Banat*, Povestiri, novele, schițe, legende, Caransebeș 1927

Iosif Popovici, *Vocalele românești* (cu 21 figuri), Cluj 1927

Tiberiu Crudu, *Șapte ani din viața unei școli normale 1919 - 1926*, Botoșani (1927)

V. Bogrea, *Semantism românesc și semantism baleanic*. București 1927

Th. Capidan, *Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia*, București 1927

Al. Procopovici, *Delu Coresi Diaconul la Teofil Mitropolitul lui Mateiu Basarab* București 1927

Raffaele Corso *Reviviscenze. Studi di tradizioni popolari italiane*, Catania 1927

Reviste

(Reviste nou intrate în redacția noastră)

Studi Rumeni Roma vol. I, Iunie 1927. — Revistă închinată pe de-a întregul studiului limbii, literaturii și artei românești, condusă de distinsul filoromân Dr. Carlo Tagliavini, prof. univ. la Bologna: O nouă dovadă de generoasă expansiune culturală italiană. —

Revista filologică, Cernăuți An. I Nr. 1-2, 1927, publ. de Cercul de studii filologice dela universitatea Cernăuțeană și condusă de d. Al. Procopovici: Un nou strălucit titlu de recomandație a universității noastre. Nr. o-magial închinat lui Sextil Pușcariu.

Spectatorul, Cernăuți An. I Nr. 1, 2, 3, 4 . . . *Revistă săptămânală pentru propagandă artistică și literară*. —

Revista Tinerimii, Mihaileni An. I Nr. 1 *Organ de cultură*. —

Mărgăritarele Basarabiei, Chișinău An. I (1927) Nr. 1 și Nr. 2, *Revistă lunară p. folclor, artă pop., chestiuni sociale, culturale etc.*

Archiv für Landeskunde der Bukovina, publ. de prof. August Nibio, Rădăuți An. I Nr. 1